

De RI&E: de motor tot succes!

Samenvatting onderzoek en adviezen voor uw praktijk

Ir. Nicole Pikkemaat, Ir. Carolina Verspuij

24 augustus 2012

Samenvatting

De Risico-inventarisatie en -evaluatie is, met het bijbehorende plan van aanpak, een essentieel instrument voor iedereen die zich met veilig en gezond werken bezighoudt. Preventiemedewerkers spelen al een sleutelrol in de opstelling van RI&E en plan van aanpak. Optimaal gebruik en onderhoud echter maken van de RI&E-motor pas een echte turbo.

Dit whitepaper biedt, naast de meest opvallende resultaten van een RI&E-onderzoek, kwaliteitseisen en belangrijke adviezen voor een RI&E die werkt in de praktijk.

arbo»

Inhoud

Over het onderzoek	1
Opvallende resultaten	2
Belangrijke adviezen	3
Kieskeurig gebruik van branche-instrumenten	3
De juiste spelers aan zet.....	3
Duurzaam inzetbaar met RI&E en PAGO	4
Maak werk van uw deskundigheid	5
Verder met de RI&E.....	5
De RI&E als motor tot succes!	5
Kwaliteitseisen voor een RI&E die werkt in de praktijk	6

De RI&E: de motor tot succes!

Samenvatting onderzoek en adviezen voor uw praktijk

Over het onderzoek

Jaarlijks voert FNV Formaat in samenwerking met Kluwer een onderzoek uit in het kader van de '[Dag van de preventiemedewerker](#)'. In 2010 en 2011 lag de focus respectievelijk op de invulling van de taak en positie van de preventiemedewerker en op het succesvol zijn als preventiemedewerker. Dit jaar is de aandacht gevestigd op één van de hoofdtaken van de preventiemedewerker: het uitvoeren of meewerken aan de Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E). Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een digitale vragenlijst. De vragenlijst is door 105 preventiemedewerkers, arbocoördinatoren, arboprofessionals, HR-medewerkers en medezeggenschapsleden ingevuld. Het merendeel is werkzaam in de sectoren overheid, zorg, industrie en dienstverlening en 80% werkt bij bedrijven met meer dan 100 medewerkers.

Ir. [Nicole Pikkemaat](#)
Trainer/adviseur/coach
Arbeid en Gezondheid
FNV Formaat

Ir. [Carolina Verspuij](#)
Trainer/adviseur/coach
Arbeid en Gezondheid
FNV Formaat

www.arbo-online.nl

Opvallende resultaten

De volgende resultaten zijn volgens de onderzoekers het meest opvallend¹:

- Van de respondenten maakt 40% gebruik van een branche-RI&E. Over de gebruikte instrumenten is 73% positief: 'Compleet beeld' en 'Duidelijk en handig in het gebruik'; 27% is negatief: 'Omslachtig en bewerkelijk' en 'Te algemeen'.
- Bij de uitvoering van de RI&E legt 34% een vragenlijst voor aan de medewerkers. Bij 48% worden interviews met diverse medewerkers gehouden en bij 40% worden ook de leidinggevenden geïnterviewd. Bij 24% is een interview met de OR of VGWM-commissie onderdeel van de RI&E.
- De verplichte onderwerpen uit de Arbowetgeving worden niet voor 100% meegenomen in de RI&E's: veiligheid (97%), gezondheid (94%) en psychosociale arbeidsbelasting (91%).
- Slechts 33% geeft aan dat vrijwel alle medewerkers van het eigen bedrijf de RI&E en het plan van aanpak kennen.
- Op basis van de RI&E is bij 36% het Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek (PAGO) of het Periodiek Medisch Onderzoek (PMO) in gang gezet.
- Bij 61% is in de RI&E niet aangegeven hoe het best invulling kan worden gegeven aan de deskundigheid, de taken, de rol en positie van de preventiemedewerker.
- Bij 24% worden de maatregelen uit de RI&E niet volgens planning opgepakt. Bij 35% van de bedrijven wordt de RI&E een ad-hoc instrument gevonden en 16% ziet de RI&E als bron van ergernis. Daarentegen ziet 86% de RI&E als bondgenoot op weg naar een veilige en gezonde werkomgeving. Tijdens de dag van de preventiemedewerker is hier verder op ingehaakt en bleek dat de meningen over de RI&E verdeeld zijn van: "Doorgaan in de huidige vorm", "De wetgeving over de RI&E veranderen" of zelfs "De RI&E overboord gooien".

¹ *Wilt u meer weten over het onderzoek of de RI&E, neem dan contact op met de onderzoekers.*

Belangrijke adviezen

De resultaten resumerend komen wij tot de volgende adviezen:

Kieskeurig gebruik van branche-instrumenten

Gezien de positieve reacties over de branchemethoden, doet u er verstandig aan de mogelijkheden in uw branche (of soortgelijke branche) te onderzoeken. Kijk of u er praktisch mee kan werken en of u eenvoudig uw eigen specifieke aanpassingen kunt doorvoeren.

De juiste spelers aan zet

Betrek de juiste (interne) spelers. Denk daarbij aan directie, leidinggevenden, medewerkers, preventiemedewerker of arbocoördinator, HR, ondernemingsraad en de gecertificeerde kerndeskundige. De directie beseft vaak onvoldoende dat ze moet investeren in het voortraject: betrokken zijn, het belang aangeven en begroten. Voor de leidinggevenden is het van belang dat zij weten wat een RI&E is en wat hun rol zal zijn. Pas dan kunnen zij medewerkers goed informeren, samen met medewerkers komen met oplossingen, de kosten meenemen in hun begroting en zich hard maken voor de uitvoering van de maatregelen. Belangrijk is dat medewerkers tijdig en geregeld duidelijke informatie krijgen. Wat is een RI&E? Wat zijn de uitkomsten en hoe is dat opgepakt in het plan van aanpak? Hun praktische inbreng is ook onmisbaar. Dit gaat verder dan een A4-tje ophangen in de kantine. We raden aan documenten op intranet te zetten en de RI&E regelmatig te bespreken op het werkoverleg, bijvoorbeeld door samen oplossingen te zoeken voor de meest voorkomende risico's. Ook de rol van HR is van belang. Het werk van de preventiemedewerker gaat vaak over het fysieke deel van de arbeidsomstandigheden. Daarmee ontstaat het risico dat psychosociale arbeidsbelasting (ongewenst gedrag en werkdruk) te globaal aan de orde komt. Gecombineerd met de input van HR (bijvoorbeeld met het medewerkerstevredenheids-onderzoek) wordt de RI&E compleet en wordt dubbel werk voorkomen. De ondernemingsraad heeft instemmingsrecht op de uitvoering van de RI&E en op het plan van aanpak. Dat gaat onder meer over wie de RI&E gaat uitvoeren (bijvoorbeeld de preventiemedewerker, een arbodienst of extern adviesbureau) en over de manier waarop de RI&E plaatsvindt (bijvoorbeeld aan de hand van vragenlijsten, rondgangen en/of interviews). Als preventiemedewerker kunt u goed inhaken op de meebeslissende rol van de OR. Door zaken formeel af te spreken, geeft u de RI&E duidelijkheid en status mee. Ook de rol van de gecertificeerde kerndeskundige is verplicht. Hij moet de RI&E toetsen. Ook als u zelf een gecertificeerd kerndeskundige bent, raden wij aan uw RI&E te laten toetsen. Een frisse en andere blik levert altijd meerwaarde op.

Duurzaam inzetbaar met RI&E en PAGO

De Arbowet geeft aan dat de werkgever medewerkers periodiek de gelegenheid moet bieden een onderzoek te ondergaan dat erop gericht is de gezondheidsrisico's in het werk zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Op basis van de RI&E moet de arbodienstverlener een advies geven over de inhoud en periodiciteit van dit arbeidsgezondheidskundig onderzoek. U kunt dit PAGO samen met HR in gang zetten. Juist nu, nu uw werkgever het belang van een goed preventiebeleid gaat voelen vanwege de vergrijzing, het langer moeten doorwerken van medewerkers en/of hoge verzuimkosten. Het PAGO kan ingevuld worden door een PMO, waarbij ook aandacht is voor de leefstijl, of aangevuld worden met instrumenten die een voorspelling geven over en adviezen voor de duurzame inzetbaarheid van de medewerkers. Een veel gebruikt instrument hiervoor is de Workability Index (WAI). Daarnaast geeft het PAGO, naast de RI&E, informatie over goede beheersmaatregelen en kan het bijdragen aan de bewustwording van medewerkers. Wordt de eerste slijtage ontdekt of de ongezonde levenswijze opgemerkt, dan kan dat een aanzet voor mensen zijn om op hun houding te letten en gezonder te gaan leven. Echter, voorkom dat de nadruk op dit laatste komt te liggen.

Om het even in perspectief te zetten: ons werkvermogen wordt bepaald door de vier verdiepingen van het Huis van Werkvermogen (Prof Ilmarinen, FIOH, Finland)

Verdieping 1: Lichamelijke en psychische gezondheid

Verdieping 2: Competenties

Verdieping 3: Waarden en normen

Verdieping 4: Werkomstandigheden en management

Laat nu deze 4de verdieping voor 60% ons werkvermogen bepalen! Dit betekent dat u als preventiemedewerker goed uw focus moet houden op de arbeidsomstandigheden binnen uw bedrijf. Dat doet u met een RI&E en passend PAGO.

Maak werk van uw deskundigheid

De Arbowet is duidelijk: in de RI&E moeten de maatregelen beschreven staan die nodig zijn om een goede invulling te geven aan de preventiemedewerkersfunctie. De Arbowet noemt daarbij deskundigheid, ervaring, uitrusting en tijd. U kunt dit wetsartikel goed gebruiken om uw kennis up-to-date te houden en te zorgen dat u voldoende tijd (of assistentie) heeft om de RI&E tot een succesvol project te maken. Met meer kennis heeft u meer status en invloed.

Verder met de RI&E

Een RI&E is niet af zonder een plan van aanpak. Een goed plan van aanpak is praktisch, eenvoudig en overzichtelijk. De maatregelen zijn SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden) geformuleerd. Daarmee wordt het een werkdocument waarmee het bedrijf voortvarend aan de slag kan gaan. Belangrijke succesfactoren om tot voortvarendheid te komen, zijn:

- Blijf werken aan draagvlak en bewustwording van de diverse spelers en zorg dat ze ook na de uitvoering van de RI&E betrokken zijn;
- Creëer een regelmatige cyclus van bijstellen, aanvullen en bespreken.

De RI&E als motor tot succes!

Ondanks dat de RI&E soms als last wordt ervaren en/of niet voldoende resultaat oplevert, kiezen wij niet voor een grondige innovatie van de RI&E. Wij gaan voor het praktisch en 'levend' maken en houden van de RI&E. Dan gaat het om een RI&E die een onlosmakelijk onderdeel is van het algehele bedrijfsbeleid, waar iedereen een duidelijke rol in heeft. Daarbij moet het ook leuk blijven en wat opleveren: een RI&E als instrument, dat helpt om winst te boeken op arbogebied en bijdraagt aan de duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Om u verder te helpen en te zorgen dat u niets vergeet, geven wij u tot slot een handige lijst van kwaliteitseisen mee. Samen met uw motivatie en doorzettingsvermogen, helpen de kwaliteitseisen u om een succes van de RI&E te maken.

Kwaliteitseisen voor een RI&E die werkt in de praktijk

1. Overzichtelijk rapport

Concrete knelpunten zijn gerangschikt per afdeling, beleidsthema's en overkoepelende thema's zijn verwerkt in aparte hoofdstukken. Daarnaast is er een samenvatting opgenomen.

2. Juiste methode?

Een goede combinatie van:

- Vragenlijsten en interviews
- Werkplekbezoek
- Betrokkenheid interne deskundigen, uitvoerenden en leidinggevenden

3. Volledig

Alle belangrijke arboknelpunten zijn er in opgenomen:

- Veiligheid, Gezondheid en Psychosociale arbeidsbelasting
- arbobeleid
- risico's met betrekking tot werktijden
- gedrag van werknemers en toezicht door leidinggevenden
- toekomstige ontwikkelingen
- RI&E-rapport is goedgekeurd door een gecertificeerde kerndeskundige (alleen als het bedrijf de RI&E zelf heeft uitgevoerd)

4. Dekkend

Alle afdelingen en/of vestigingen zijn betrokken.

5. Concrete maatregelen

Bij elk aangetroffen knelpunt is een concrete maatregel genoemd om dit op te lossen/aan te pakken.

6. Onderzoek

Er is aangegeven bij welke van de volgende onderwerpen een verplicht diepgaand onderzoek nodig is: diverse gevaarlijke stoffen, biologische agentia, fysieke belasting, beeldschermwerk, geluid, trillingen, persoonlijke beschermingsmiddelen, arbeidsmiddelen (keuring).

7. Bijzondere groepen

Er is aparte aandacht voor risico's voor bijzondere groepen: jeugdigen, minder validen en zwangeren

8. PAGO

De arbodienstverlener heeft in of bij de RI&E aangegeven welke onderzoeken voor welke groepen werknemers in een Periodiek Arbeidsgezondheidskundig onderzoek (PAGO) aan te bevelen zijn.

9. Gebruik gegevens

Bij het opstellen van het RI&E-rapport zijn gegevens over bedrijfsongevallen, beroepsziekten en arbeidsgebonden ziekteverzuim gebruikt.

10. Evaluatie knelpunten

De geïnterviewde knelpunten zijn op een heldere en correcte wijze geëvalueerd.

11. Ondernemingsraad

De OR heeft instemming gegeven aan de RI&E-methode en is betrokken geweest bij de uitvoering van de RI&E.

12. Invulling functie

In de RI&E, of in een aanvulling daarbij, is aangegeven hoe in dit bedrijf het vraagstuk van de interne preventiemedewerker het beste kan worden ingevuld (aantal, taken, opleiding, uren).

13. Hulp

In de RI&E is aandacht besteed aan de toegang van werknemers tot een arbodeskundige (bedrijfsarts, interne preventiemedewerker, e.o.).